

Les 4E	
Titel	Bruine of blauwe ogen
Thema	Respect: Machteloosheid / racisme
Benodigdheden	Computer, printer, boek, werkblad 4E.1, achtergrondinformatie 7.9
Doelstelling	De kinderen ervaren wat het betekent om racistisch te worden benaderd

Vooraf

Deze les vraagt, vanwege een geweldige impact, naast een gedegen voorbereiding ook om een uitgebreide nabespreking. Het verdient de voorkeur ruim voor de eerste (ochtend)pauze te beginnen. Verder is een goed klassenklimaat voorwaarde voor het slagen van deze les.

Inleiding

Aan het begin van de les vertelt u dat u het afgelopen weekend een schitterend boek heeft gelezen met als titel 'Intellectual capacity and the colour of eyes'. U laat een boek zien met een zelfgemaakte kaft (waarop de titel te zien is) en legt uit waarom u zo geboeid bent door dit boek: in dit boek staan de resultaten van een Amerikaans onderzoek over het verband tussen intelligentie en kleur ogen. Gebleken is dat mensen met blauwe ogen intelligenter zijn dan mensen met bruine ogen (mocht u als docent bruine ogen hebben: andersom redeneren). Dit gegeven onderbouwen met fictieve feiten, bijv.:

- Blijkt te kloppen bij de eigen familie (voorbeelden noemen)
- Blijkt te kloppen binnen het eigen gezin
- Iemand uitnodigen (die de kinderen niet kennen) die de resultaten bevestigt
- Zeggen dat u er zeker van bent dat, wanneer u (ooit) een nieuwe relatie zou beginnen, die persoon dezelfde kleur ogen moet hebben omdat de relatie anders op voorhand gedoemd is te mislukken

Wanneer kinderen tegenstribbelen (dit gebeurt onherroepelijk) elk antwoord pareren. Wanneer een leerling bijv. zegt 'ik heb bruine ogen maar kan (heel) goed leren' dan reageert u met 'nu nog wel, maar uit onderzoek blijkt dat vanaf ongeveer 14 jaar (ik moet helaas eerlijk zijn) de problemen met bruinogige kinderen duidelijk naar voren gaan komen'.

Wanneer de verdeling blauwogig - bruinogig slecht uitvalt kunt u als alternatief gebruik maken van verschil in haarkleur of geslacht. Ook zou u een verschil kunnen maken tussen 'zonnemensen' en 'schaduw mensen'. Zonnemensen zijn in de lente of zomer geboren en zijn aantoonbaar intelligenter dan mensen die in de herfst of winter zijn geboren (schaduw mensen).

Zoekproces

In het hierop volgende 'simulatiespel' (voor de kinderen is dit een 'normale' les) willen we kinderen laten ervaren wat het betekent om op basis van uiterlijk te worden benaderd.

Na de geschetste inleiding vertelt u de groep dat, na overleg met de directeur, besloten is de rest van het jaar op een aangepaste manier te gaan werken:

- Iedereen krijgt een andere plaats: de blauwogigen worden van de bruinogigen gescheiden. U maakt een nieuwe klassenindeling. Wel strak (blijven) leiden / geen commentaar dulden
- De kinderen met blauwe ogen krijgen een zwaarder / moeilijker programma.
U gaat differentiëren; hiermee wordt nu begonnen.
De bruinogigen krijgen de opdracht een tekening te maken van bijv. een boom (houd de opdracht simpel)
De blauwogigen krijgen via een bordschema uitleg over erfelijkheid waarbij bijv. de begrippen 'dominantie' en 'recessiviteit' op een moeilijke manier worden uitgelegd. Snel zullen de eerste vingers komen: ze begrijpen het niet. U wijst hen erop dat ze het wel kunnen begrijpen maar moeite moeten doen, dat heeft het onderzoek uitgewezen.
Vervolgens legt u het op een heel simpele manier uit zodat iedereen begrijpt wat u vertelt. Duidelijk laten blijken dat ze met extra inspanning moeilijke materie wel kunnen begrijpen. De resultaten van het onderzoek kloppen.
- Tijdens de uitleg loopt u naar de bruinogigen, die ongetwijfeld zullen hebben meegeluisterd. U pakt een tekenblad van een van de leerlingen en laat dit aan de groep zien met de woorden: 'zie je nou wel, na een kwartier tekenen is dit het resultaat etc (kwetsend spreken)
- Bedenk nog enkele voorbeelden waarmee de blauwogigen de hemel in worden geprezen en de bruinogigen worden gekleineerd.

Het moment waarop u het spel stillegt hangt mede af van het acceptatievermogen van de groep. Pas op dat de les niet uit de hand loopt. Wanneer u vertelt dat u met de groep een spel heeft gedaan, dringt dit bij een (groot) aantal kinderen nauwelijks door. Ze zijn zo gekrenkt in hun eigenwaarde dat ze deze opmerking nauwelijks meekrijgen. Bedenk iets speciaals waardoor de aandacht wordt getrokken. Teken bijv. een symbool (van machteloosheid) op het bord of laat een serviesbord, met daarop een symbool (hakenkruis) getekend, opzichtig stukvallen.

Het navolgende klassengesprek zal, blijkens ervaringen van studenten die deze les hebben uitgeprobeerd, in de meeste gevallen (zeer) emotioneel verlopen.

Mogelijke vragen / aandachtspunten:

- Uitwisselen ervaringen
- Uitleg spel
- Verbreding naar de maatschappelijke werkelijkheid: de door de kinderen opgedane ervaringen zijn van alle tijden en van overal. Het speelde ook in de Tweede Wereldoorlog een belangrijke rol en heeft geleid tot de uitroeiing van ontelbaar velen. Het is een hardnekkig kwaad waar iedereen mee te maken krijgt en het is nog steeds een bron van ellende, geweld en oorlog op de wereld
- Introductie van de begrippen *racisme* en *antisemitisme*: van racisme is sprake als je andere mensen slecht en onrechtvaardig behandelt, alleen maar omdat ze een andere huidskleur of andere afkomst hebben. Als dat tegen joden gericht is noemen we dat antisemitisme.
- Komt racisme voor in Nederland? Kun je een voorbeeld geven?
- Heb je zelf wel eens meegemaakt dat iemand zich racistisch gedroeg? Zo ja, geef een voorbeeld
- Heb je er toen ook iets van gezegd of tegen gedaan?

Informatieblok: discriminatie en racisme (zie ook achtergrondinformatie 7.9)

Onder discriminatie wordt in het algemeen verstaan: het maken van onderscheid op basis van argumenten die er niet toe doen. Er zijn nogal wat gronden waarop mensen gediscrimineerd kunnen worden. In de praktijk zijn hier vooral leden van minderheidsgroepen het slachtoffer van: homoseksuelen, gehandicapten, ouderen, roodharigen. Kortom: iedereen die op een of andere manier afwijkt van wat door diegene die discrimineert als normaal wordt gezien. Heeft discriminatie betrekking op gedrag en handelingen, racisme daarentegen slaat op een stelsel van denkbeelden. Racisme is te omschrijven als een ideologie, waarbij wordt uitgegaan van de superioriteit van de ene etnische groep ten opzichte van andere groepen.

Uit: Feiten tegen vooroordelen, Anne Frank Stichting

De ervaring leert dat deze les zoveel oproept dat voor de nabespreking veel tijd moet worden uitgetrokken. Wees zeer zorgvuldig in de begeleiding.

Verwerking

Het is belangrijk om aansluitend, of in de loop van de dag, kinderen een verwerkingsopdracht te geven waarin ze hun ongenoegen, boosheid of agressie kwijt kunnen. Kinderen maken individueel of per groep kenbaar waardoor ze het meest geraakt zijn. Dit kan door middel van

- Het maken van een poster
- Het schrijven van een gedicht of verhaal (werkblad 1E.1)
- Het maken van een tekening

Aanvullende afsluiting

De kinderen onderzoeken de mogelijkheid om van hun school een School Zonder Racisme (SZR) te maken. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van werkblad 4E.2.

Een goede manier om te zorgen dat racisme op school geen kans krijgt, is van school een **School Zonder Racisme** (SZR) maken. Scholen die zich aansluiten bij School Zonder Racisme krijgen allerlei mogelijkheden en middelen om racisme ter discussie te stellen en tegen te gaan.

Een SZR-school worden is heel eenvoudig. Wanneer meer dan 70% van de schoolbevolking (leerlingen, docenten, directie, niet-onderwijzend personeel, bestuur) vindt dat racisme niet thuishoort op hun school, kan die school een SZR-school worden. Om het officieel te maken moet die meerderheid een gezamenlijk opgestelde SZR-verklaring ondertekenen. In die verklaring staat niet alleen waar men tegen is (racisme), maar ook waar men voor is (gelijkwaardig samenleven in een multiculturele samenleving). De basistekst van de verklaring is opgesteld door de landelijke organisatie School Zonder Racisme. Scholen kunnen aan de tekst zaken toevoegen die zij ook belangrijk vinden.

In de verklaring staat onder meer:

- Wij - leerlingen, leerkrachten, personeel, directie en bestuur van deze school - zeggen nee tegen racisme en discriminatie
- Alle mensen zijn gelijkwaardig en moeten gelijke kansen krijgen. Racisme is vernederend, zet mensen tegen elkaar op en is een voedingsbodem voor zinloos geweld
- Ieder schooljaar vragen wij de nieuwe leerlingen en het nieuwe personeel deze verklaring te ondertekenen.

Alle scholen in Nederland kunnen een SZR-school worden. Er wordt nogal eens gedacht dat alleen scholen met een gemengde schoolbevolking in aanmerking komen. Dat is niet zo. Ook scholen die 'wit' of 'zwart' zijn, kunnen een School Zonder Racisme zijn. Het gaat om de diepere gedachte: op deze school zijn we tegen racisme en vóór gelijkwaardig samenleven in een multiculturele samenleving. Een gedachte die door iedereen kan worden onderschreven, letterlijk, bijvoorbeeld door de SZR-verklaring te ondertekenen (bron: <http://members.lycos.nl/astrada/szr/home.html>).

Het lijkt wenselijk (allochtone) ouders/verzorgers bij de voorbereiding en uitvoering te betrekken. Om de betrokkenheid van **allochtone** ouders te initiëren of te versterken kan in dertig steden contact worden gezocht met het 'Platform Allochtone Ouders en Onderwijs'. Het Platform is een door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gesteund project dat loopt van 2006 tot en met 2009. Het platform wil de zichtbaarheid van allochtone

ouders vergroten en zo een goede basis leggen voor een blijvende betrokkenheid van die ouders bij de schoolloopbaan van hun kind.

De belangrijkste doelen:

- versterking van de betrokkenheid van allochtone ouders bij school en onderwijs, en wel door
- vertegenwoordiging van allochtone ouders in bestaande organisaties voor ouders in het onderwijs, en
- betere toerusting van ouders en scholen met methoden en materialen op maat.

Het project PAOO is bedoeld voor allochtone ouders met kinderen in de voor- en vroegschoolse educatie, het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Voor nadere informatie zie: <http://www.forum.nl/paoo/index.html>

Extra opdracht

De kinderen kunnen op hun levensbeschouwelijke inter- of intranetsite reageren onder het motto 'Het verhaal gaat verder!' (de les ging over / ik vind / wie reageert?; zie Bijlage 1).

Werkblad 4E.1 | Het bruine / blauwe ogen gedicht / verhaal

Opdracht: Maak een verhaal of gedicht over wat je het meest heeft geraakt.

Werkblad 4E.2	Wij zijn trots op onze school
---------------	-------------------------------

Racisme. Dat is 'bepaalde (groepen) mensen als minderwaardig zien en behandelen - op grond van huidskleur, herkomst of culturele achtergrond'. Verboden volgens Artikel 1 van de Nederlandse grondwet. Toch steekt racisme regelmatig de kop op, ondanks dat verbod. Ook in Nederland. Gewoon overdag, op straat, op school, in de bus, bij de bakker, in de telefooncel of aan het loket. En dat kan heel kwalijke gevolgen hebben. Onderzoek wijst uit dat er in alle lagen van de bevolking - en bij alle beroepsgroepen - wordt gediscrimineerd. Zelfs door mensen die zelf gediscrimineerd worden. Gelukkig zijn er ook veel mensen - en scholen - die laten zien dat racisme niet o.k. is!

Op steeds meer scholen in Nederland (en daarbuiten) hangt een rood-blauw bordje aan de gevel bij de hoofdingang. Op dat bordje staan drie woorden: **School Zonder Racisme**. Drie woorden geven aan dat de bevolking van die school zich in meerderheid (minimaal 70% van de schoolbevolking) heeft uitgesproken voor een discriminatie afkeurt en aandacht is voor racisme en culturen. De tekst van de

petitie (oproep) die elke vorm van discriminatie afkeurt en garandeert dat er regelmatig discriminatie en voor elkaar's discriminatie vindt. Maar een handtekeningactie alleen is natuurlijk niet genoeg. "School Zonder Racisme" moet een eretitel zijn, waar de school trots op is en die inspireert om allerlei activiteiten te organiseren op het gebied van racismebestrijding, mensenrechten en ontwikkelings samenwerking.

Een goede manier om te zorgen dat racisme op jouw school geen kans krijgt, is van je school een School Zonder Racisme (SZR) maken.

Opdracht: Willen jullie dat? En hoe doe je dat? Bekijk en bespreek de volgende websites maar eens met meneer of juf:

- <http://members.lycos.nl/astrada/szr/home.html>
- <http://members.lycos.nl/astrada/szr/bijv.html>
- <http://members.lycos.nl/astrada/szr/wat.html>
- <http://www.art1.nl/?node=1257>

Wat is jullie conclusie?

Maak je een begin met van jullie school een SZR te maken?

Vul dan in:

Onze school,, is **trots** omdat we samen met ouders en buurt proberen discriminatie en racisme tegen te gaan. Daarvoor doen we in dit schooljaar:

-
-
-